SIMION RĂCHIŞAN

INTEGRATORII SINTAGMATICI SUPRAORDONATORI/SUBORDONATORI

1. Delimitări conceptuale

Integratorul sintagmatic[1] propriu-zis este un instrument sintactic, o unitate de expresie şi conţinut, ataşat substantivului, care actualizează categoriile nominale în structura sintagmelor minimale[2], precum cazul şi numărul, şi indică genul, pe care le impune cuvintelor-adjective pentru realizarea coeziunii sintagmelor nominale, asigură în calitate de convertor prepoziţional[3] soliditatea sintagmelor prepoziţionale, sau indică relaţiile contractate în proces şi, în calitate de element supraordonator, subordonează[4] categoriile gramaticale de număr şi persoană ale verbului personal, asigurând coerenţa sintagmelor subordonative binare[5].

În inventarul integratorilor sintagmatici reţinem, pe lângă flectivele substantivale de opoziţie şi de relaţie, segmentele -*(u)l*, *-a*, *-le* de la pronumele nehotărât şi negativ (*altul/alta*, *niciunul/niciuna*), desinenţele pronominale de genitiv-dativ: *-ui(a)* pentru masculin singular (*acestuia*, *căruia*, *altuia*, *niciunuia/acestui*, *cărui*, *fiecărui*, *niciunui*, *altui student*); *-ei/-ei(a)* pentru feminin singular (*acesteia*, *căreia*, *alteia*,

[1] Prin notaţia *sintagm(at)ic*, sugerăm lectorului posibilitatea utilizării derivatelor *sintagmic* şi *paradigmic*, obţinute de la *sintagmă*, respectiv *paradigmă*, alături de neologismele franţuzeşti *sintagmatic* şi *paradigmatic*, primele propuse de unii specialişti în consonanţă cu modelele *fonemic*, *lexemic*. Noi propunem să se utilizeze complinirea *sintagmatic*, pe lângă elementul dinamic, generator al sintagmei (*integratorul sintagmatic*), iar complinirea *sintagmic* să fie folosită cu sensul *aparţinător şi caracteristic unei sintagme*.

[2] DŞL, p. 485. Componentele unei sintagme sunt, după unii lingvişti, monemele (*fat-ă*, *bun-ă*), iar după alţii constituie sintagme asocierea a două cuvinte cu sens lexical plin (*fată bună*).

[3] G. G. Neamţu (2000, p. 28) numeşte *convertor prepoziţional* morfemul formativ prepoziţional (*-a*, -(*u*)*l*, *-le*) din structura aşa-numitelor prepoziţii şi locuţiuni prepoziţionale, constituite din adverbe sau locuţiuni adverbiale, după modelul substantivului*:* *înaintea*, *în jurul*, *în spatele* etc.

[4] Dintre cele trei teorii gramaticale privind relaţia gramaticală dintre predicat şi subiect: subiectul supraordonat predicatului, subiectul subordonat predicatului şi raportul de interdependenţă (= dependenţă bilaterală), suntem de acord cu prima. (Vezi, pentru argumente, Draşoveanu 1997, *passim*; Neamţu 2007, p. 111 şi urm.) În GALR, II, p. 313 este susţinută teza raportului de *interdependenţă* dintre subiect şi predicat.

[5] Toate sintagmele subordonative sunt exclusiv *binare*; singurul mijloc de subordonare explicită, în sintagma subordonativă „subiect + predicat” îl constituie acordul dinspre predicat spre subiect (vezi Draşoveanu 1997, p. 45 şi urm.).

DACOROMANIA, *serie nouă*, *XIV*, *2009*, *nr. 2*, *Cluj-Napoca*, *p. 151-165*

niciunuia/acestei, *cărei*, *niciunei*, *altei studente*); *or(a)* pentru ambele genuri (*acestora*, *cărora*, *niciunora*, *altora/altor*, *niciunora/acestor*, *altor*, *niciunor*, *altor*). Din structura integratorilor sintagmatici face parte elementul invariabil *-a*, numit, de obicei, particulă deictică.

În structura pronumelor relative, integratorii sintagmatici coincid cu desinenţa comună pentru nominativ şi acuzativ, singular şi plural, *-e* (*car-e*), şi desinenţele pentru genitiv-dativ, *-ui*, *-ei-*, *or-*, specifice întregii flexiuni pronominale indiferente faţă de categoria persoanei, la care se adaugă particula deictică *-a*. Asemenea celorlalte adjective pronominale, care nu au categoria de persoană, adjectivul relativ pierde particula deictică *-a* din formele de genitiv-dativ (*Căror studenţi le-ai amintit de bibliografie*?).

În ceea ce priveşte numeralul cardinal, integrarea sintagmatică se face prin integratorul *de tip zero* pentru cazurile nominativ şi acuzativ (*trei băieţi*, *trei fete*), prin prepoziţia *a*, la genitiv (*cărţile a cinci studenţi*), sau *la*, pentru dativ (*Dau cărţi la zece studenţi*).

Referitor la numeralul ordinal, integrarea sintagmatică a acestuia se realizează prin variaţia integratorului sintagmatic supraordonator (= formantul *al/a*, organizatorul şi structurantul sintagmei numerale) şi prin variaţia integratorului sintagmatic subordonator, ataşat celui de al doilea component (*al doilea/a doua*, *al treilea/a treia*). Numeralele invariabile sunt introduse în sintagme fie prin integratorul de tip Ø (*trei copii*), fie prin prepoziţii (de exemplu: *a*, pentru genitiv, *la* pentru dativ, *cu*, *despre* etc. pentru Ac.).

În cadrul integratorilor sintagmatici includem finalele prepoziţiilor şi locuţiunilor prepoziţionale în genitiv: *-a*, *-(u)l*, *-le* (*contra*, *înăuntrul*, *în spatele*). Aceste prepoziţii reclamă, în structura sintagmei prepoziţionale, un substantiv (pronume) căruia îi impune genitivul.

Eterogenitatea funcţională a morfemului determinării a impus, în lucrarea de faţă, reliefarea distincţiei de conţinut dintre acest morfem şi forma gramaticală omonimă, integratorul sintagmatic.

Cu rol de integratori sintagmatici, deoarece nu participă la opoziţiile de determinare şi nu au rol de individualizare, *-l*, *-a*, *-le* sunt elemente constitutive obligatorii în structura unor pronume: *dânsu**l***, *dâns**a*** sau *altu**l***, unde fac diferenţa între atributul adjectival: *un om*, *alt om* şi alte funcţii sintactice: *Altu**l** aleargă* (subiect), *L-am văzut pe altu**l*** (complement direct), *Vorbeşte despre altu**l*** (complement indirect). Particulele finale din structura numeralului ordinal: *al doil**ea***, *a dou**a*** etc. şi a prepoziţiilor: *contr**a***, *supr**a***, *împrejuru**l***, *îndăratu**l***, *în juru**l***, *în spate**le*** etc. îndeplinesc, de asemenea, rolul de integratori sintagmatici.

Morfemul determinării va avea funcţii semantice şi morfologice, iar integratorul sintagmatic roluri sintactice, funcţii stilistice şi pragmatice conferite în cadrul sintagmelor (sau în cadrul lanţului sintagmatic).

În elaborarea unei propoziţii vor avea un rol decisiv integratorii sintagmatici definiţi sau nedefiniţi cu forma de singular (*-l/-a* sau *un/o*) sau de plural (*-i/-le* sau *nişte*): *Vecinu**l** lucrează*; *Fat**a** lucrează*; *Vecini**i** lucrează*; *Fete**le** lucrează.*

Morfemul determinării aparține morfologiei, care are ca obiect flexiunea, iar integratorul sintagmatic, sintaxei, care are ca obiect îmbinările de cuvinte.

Cele două concepte reflectă legătura dintre morfologie şi sintaxă (prima exprimă mijlocul realizării comunicării, iar a doua scopul, punctul de sosire) şi trimit la o ierarhizare a acestora: morfemul determinării aparține flexiunii („nivelului morfologic") situat dedesubtul integratorului sintagmatic, specific îmbinărilor, raporturilor dintre cuvinte.

Plurifuncționalitatea gramaticală a integratorului sintagmatic este dată de modalitățile multiple de angajare a aceluiaşi cuvânt în diverse raporturi sintactice (de ex. *maşina*: *Maşin**a** este robustă* (subiect); *Repară maşin**a*** (complement direct) şi de posibilitățile multiple de substituire a acestuia: *Băiatu**l** aleargă* = ***Acel** băiat aleargă*.

2. Valorile gramaticale şi nivelul sintagmatic

Evitând a aplica din exterior unele categorii gramaticale „de import" asupra gramaticii limbii latine, precum morfemul determinării sau integratorul sintactic, care ar defini un *obscurum per obscurius*[6], vom face o legătură între desinențele limbii latine şi flectivele cazuale ale limbii române, amândouă purtătoare de valori gramaticale în cadrul sintagmelor binare, conturând un *clarum per clarius*[7]. (*clarum* = aici, în mod concret, semnifică morfemul determinării/integrator sintagmatic; *per clarius* = desinențele limbii latine).

Dacă nominativul şi vocativul, *casus recti*, pot să se manifeste şi sub forma unor sintagme minimale indepedente, genitivul, dativul, acuzativul sau ablativul, *casus obliqui*, se manifestă în structura unei sintagme subordonative constituite din doi termeni între care se stabileşte următorul raport: termenul subordonat atrage prezența celui regent, fenomen numit *chemare antonimică*[8]. În realizarea sintagmelor subordonative „vom distinge un contractant şi un contractat: în plan semantic, contractant este cel care nu poate exista în lanțul vorbirii fără celălalt"[9].

Prezența celor doi termeni facilitează stabilirea distincției între formele omonime ale aceluiaşi substantiv din structura sintagmelor subordonative, care exprimă valori şi nuanțe gramaticale diferite: *razele soare**lui*** (genitiv posesiv), *apariția soare**lui*** (genitiv subiectiv: *soarele apare*), *observarea soare**lui*** (genitiv obiectiv: *observă soarele*).

În plan sintactic, termenul subordonat comun *soarelui* este contractantul, iar termenii *razele*, *apariția*, *observarea* sunt contractații.

---

[6] Sintagma latinească consacrată: *un lucru obscur printr-un lucru mai obscur*.

[7] Sintagmă latinească antagonică, construită de noi pentru a reflecta mijlocul obținerii unei clarificări gramaticale: *un lucru clar, printr-un lucru şi mai clar*.

[8] Vezi Draşoveanu (1997, p. 76): „*Tr* [a se citi: *termenul regent*] nu apare decât printr-o «chemare antonimică»: «cauza» cheamă «efect»-ul, «posesorul» cheamă «obiectul posedat»".

[9] *Ibidem*, p.74.

Integratorii sintagmatici corespund segmentelor de expresie, considerate flective cazuale[10], fie în exprimarea nominativului liber, fie selecţionate de flectivul de acord verbal pentru poziţia sintactică privilegiată de subiect în sintagmele subordonative, sintagme formate din subiect şi predicat şi flectivele cazurilor subordonate, fără excepţie, relaţionale (ale genitivului, dativului şi acuzativului), care angajează substantivul subordonat în exprimarea diferitelor valori gramaticale în cadrul sintagmelor subordonative.

Rezultat al principiului stratificării gramaticale, *valorile gramaticale* corespund nivelului sintagmatic, respectă cerinţele[11] integrării în acest cadru gramatical intermediar şi cuprind trei elemente, relaţia şi ambii termeni, conţinând particularităţile morfosintactice esenţiale ale sintagmei, deoarece:

a) reflectă solidaritatea conţinut – expresie: forma flexionată, apoi valoarea gramaticală, stabilită după relaţia semantică cu regentul, şi funcţia sintactică aparţin aceluiaşi întreg semantic şi sintactic;

b) sunt posterioare realizărilor paradigmatice şi trimit spre funcţiile sintactice specifice pe care lexemele le îndeplinesc;

c) reliefeză coexistenţa dintre conceptul consacrat gramatical (morfemul determinării, existent la nivel paradigmatic) şi conceptul nou, integratorul sintagmatic (în sintagmele formate din cuvinte cu înţeles deplin);

d) economicitatea cuvintelor cu valori gramaticale este dovedită prin faptul că, de obicei, există şi o posibilitate de exprimare perifrastică, lipsită de concizie constructivă şi, implicit, analitică.

Analiza teoretică şi practică făcută în acest mod asupra valorilor gramaticale corespunde principiilor enunţate de D. D. Draşoveanu[12] pentru identificarea şi instituirea nivelului sintagmatic între nivelurile limbii şi perceperea gramaticii ca disciplină a sintagmaticii cuvintelor, disciplină divizibilă, conform teoriei gramaticale a autorului clujean, într-o *sintagmică flexională* (cu obiect de analiză relaţia prin flective, de care ne-am ocupat în această lucrare) şi o *sintagmică joncţională* (relaţia prin conective). Astfel, ultimul nivel al limbii, cel sintagmatic, analizează relaţia solidară de expresie şi conţinut dintre doi termeni care definesc sintagma ca o unitate relaţională „şi minimală, şi maximală[13]", constituind astfel obiectul de studiu specific acestuia împreună cu toate segmentele de limbă încheiate sau neîncheiate. Nivelul sintagmatic este instituit ca o necesitate, deoarece „nu toate faptele de sintagmatică se clasifică în sintaxă, dar toate faptele de limbă aparţin sintagmaticii"[14].

[10] Flectivul „supraordonat" nu este relaţional, ci un element component al nominativului-subiect, care se poate dispensa de termenul subordonat, predicatul, precum în cazul nominativului independent, care constituie singur o propoziţie nominală monomembră. În concluzie, se poate afirma că subiectul şi predicatul pot avea o singură relaţie, iar în sintagmele subordonative, formate din subiect şi predicat, există o relaţie unică: acordul dinspre predicat spre subiect.

[11] Draşoveanu (1997, p. 30) precizează, referitor la principiul care conduce la identificarea nivelului sintagmic: „Unitatea unui nivel se asociază la nivelul superior cu un fapt de limbă nou, acesta din urmă asigurând caracterul specific al nivelului respectiv şi constituind obiectul de studiu al disciplinei corespunzătoare (astfel autonomă)".

[12] *Ibidem*, p. 29, 30 şi urm.

[13] *Ibidem*.

[14] Vezi Ferdinand de Saussure 1998, p. 145.

3. Clasificarea integratorilor sintagmatici

După gradul de referenţialitate, de individualizare a obiectului denumit, distingem **integratorul sintagmatic definit** şi **integratorul sintagmatic nedefinit**: primul indică un grad intens de individualizare (*Frate**le** a venit*; *Omu**l** citeşte*; *Calu**l** aleargă*), în raport cu al doilea, care arată o determinare mai vagă (***Un** frate a venit; **Un** om citeşte*; ***Un** cal nechează*); ambele se opun formei substantivale utilizate fără integratorii sintagmatici, de exemplu: *Frate, frate, dar brânza este pe bani* sau *Apoi om şi cal, omul înainte şi calul în urmă, de dârlogi, înaintarăm pe căi neumblate* (C. Hogaş).

După raporturile în care angajează lexemele, integratorii se clasifică în *integratori sintagmatici supraodonaţi*, care sunt actualizaţi de numărul şi persoana verbului (întotdeauna persoana a treia), şi *integratorii sintagmatici subordonaţi*, care asigură coeziunea sintactică şi semantică dintre substantivalul subordonat (termenul activ) şi regentul său (termenul pasiv al sintagmei).

Integrarea sintagmatică se realizează prin: a) integratorul sintagmatic definit (*Fat**a** învaţă*, *Mesaju**l** a fost transmis*); b) integratorii sintagmatici nedefiniţi[15] (***Un** cal aleargă*, *Este consemnată **o** faptă*); c) toate elementele omonime din structura adjectivelor pronominale demonstrative, nehotărâte, numeralelor care nu solicită ataşarea integratorilor substantivului, substituind astfel rolul pragmatic al integratorului în alcătuirea enunţului: *Aceast**ă** fată învaţă*; *Alt Ø mesaj a fost transmis; **Doi** cai aleargă.*

O astfel de delimitare între morfemul determinării şi integratorul sintagmatic favorizează o analiză nu de la funcţii către forme, cum se procedează în bună măsură în gramaticile curente, ci de la formele morfologice către funcţiile sintactice.

Integratorul sintagmatic se deosebeşte de morfemul determinării prin următoarele aspecte:

1. Are rol epexegetic (= rol care cuprinde un adaos informativ şi explicativ al unui concept enunţat anterior), fiind purtătorul sensurilor relaţionale, aşadar este un flectiv de relaţie la nivel sintactic, superior flectivului paradigmatic. Acesta din urmă contribuie „împreună cu tema lexicală la realizarea conţinutului şi la fixarea limitelor, a mărimii sferei noţiunii, şi nu la o determinare (restrângere) ulterioară a acesteia, lucru care se realizează abia sintagmatic, pe această axă începându-şi rolul flectivul de relaţie”[16].

2. Înlătură posibilele confuzii de analiză datorate omonimiilor morfologice din cadrul perechilor de cazuri (N./Ac. sau G./D.), aflate pe axa paradigmatică, oferind clarificări pe axa sintagmatică (nominativ ori acuzativ; genitiv ori dativ). De exemplu, raportarea la verbul din sintagmă constituie un principiu fundamental în identificarea nominativului-subiect: *I s-a furat **maşina***. Când verbul-predicat este intranzitivizat prin pronumele reflexiv *s-*, forma cazuală omonimă N./Ac. nu poate reprezenta, în sintagma nominală, decât nominativul sau acuzativul fără prepoziţie-complementul direct, când

[15] Guţu-Romalo (1968) consideră fostul articol hotărât sau nehotărât morfem al categoriei determinării exclusiv în situaţiile în care acestea participă la opoziţiile (sau doar la una dintre opoziţiile) acestei categorii.

[16] Vezi Draşoveanu 1997, p. 26.

pronumele reflexiv lipseşte: *I-a furat maşina.* Verbul-predicat, din ultimul exemplu, este tranzitiv, are un subiect subînţeles *el*, aşadar cazul actualizat în sintagma verbală este acuzativul cu funcţia sintactică de complement direct.

3. Reprezintă o realizare concretă la nivel sintactic, exprimând raporturi de supraordonare sau subordonare.

4. Este organizatorul sintagmei formate din două cuvinte cu sens deplin (*Elevul citeşte.* sau *Acest elev citeşte.*), spre deosebire de morfemul determinării, care aparţine exclusiv unei sintagme minimale, exprimând un raport de subordonare faţă de rădăcina la care este aglutinat.

5. Pune semnul egalităţii între doi competitori gramaticali, conectivul şi integratorul sintactic (numit de D. D. Draşoveanu flectiv de relaţie), aparţinători aceluiaşi nivel sintagmic, datorită identităţii funcţionale (vezi exemplul consacrat al lui D. D. Draşoveanu: *solzii la peşti* şi *solzii peştilor*).

6. Conferă posibilitatea subordonării adnominale sau adverbale a substantivelor în cazurile G./D., utilizate fără morfemul determinării (*acestui/altui* ***elev***-Ø), o formă inexistentă în paradigma sintagmei minimale.

4. Circumstanţe gramaticale ale utilizării integratorulor sintagmatici

În circumstanţe gramaticale obişnuite, sintagma nominală, formată din substantiv + adjectiv/adjectiv + substantiv, are în limba română o determinare sintagmatică[17]: integratorul sintagmatic definit se ataşează primului constituent al grupului: *prieten**ul** bun*, *fulgi**i** argintii – bun**ul** prieten*, *argintii**i** fulgi*, sau este plasat în faţa sintagmei, dacă morfemul determinării este nedefinit: ***un*** *prieten bun/**un** bun prieten.*

În circumstanţe gramaticale deosebite, când mai multe adjective sunt antepuse substantivului regent, integratorul sintagmatic definit se alipeşte numai primului adjectiv, când acesta se referă la structură nominală, etapă pregătitoare în alcătuirea enunţului.

GALR menţionează câteva adjective incompatibile cu utilizarea integratorilor sintagmatici definiţi, de aceea în topica adjectiv + substantiv acestea transferă integratorul sintagmatic termenului al doilea al sintagmei. Astfel sunt: a) unele adjective invariabile – *ditamai namil**a***, *ditai om**ul***, *coşcogeamite găligan**ul***; b) adjectivele pronominale de întărire: *însuşi manager**ul***, *înşişi manageri**i***; c) numeralele colective cu valoare adjectivală: *amândoi arbitri**i***, *tustrei copii**i***.

O circumstanţă gramaticală aparte o reprezintă cuvântul *tot*, deoarece la singular formează sintagmă cu substantivul numai la nominativ şi acuzativ şi nu acceptă integratorul sintagmatic definit, indiferent de locul ocupat în sintagmă: *tot spitalul.* La genitiv şi dativ singular este utilizat adjectivul *întreg*, care se integrează regulii generale cu integratorul sintagmatic definit la primul termen al sintagmei: *întreg**ului** spital/ spital**ului** întreg.*

[17] Despre conceptul *determinarea sintagmatică*, vezi Gruiţă 1998, p. 129.

Atașarea morfemului determinării unui substantiv marchează: a) din punct de vedere morfologic, o *tritomie*[18] fundamentală, exprimată cu ajutorul termenilor: nedeterminat (= determinat Ø: *băiat*, *fată*), determinat definit (*băiatu**l***, *fat**a***) și determinat nedefinit (***un*** *băiat*, ***o*** *fată*); b) din punct de vedere sintactic, poziții sintactice care reclamă prezența integratorilor sintagmatici.

În ceea ce privește substantivele proprii, acestea nu au categoria determinării. De aceea, determinanții acestora nu au funcție de integratori sintagmatici în sintagma nominală al cărei centru este un nume propriu. Determinanții adjectivali, calificativi sau determinativi, se combină cu nume proprii de animate, în măsura în care acestea au realizat evoluții semantice de tip metonimic sau metaforic[19], comportându-se ca substantive comune: *Aromatu**l** Cotnari este apreciat de juriu.* ***Niciun*** *Harpagon al literaturii române nu l-a întrecut pe Hagi Tudose.* ***Nicio*** *Antigonă nu l-a îndemnat la ocuparea tronului pe Lăpușneanu.*

O situație gramaticală aparte o constituie toponimele românești cu structura substantiv + atribut determinativ care se supun regulii determinării definite, indiferent dacă atributul este adverbial: *Vișeu**l** de Sus*, *Timișu**l** de Jos*, substantival: *Izvoru**l** Crișului*, *Sighetu**l** Marmației* sau adjectival: *Ceanu**l** Mare*, *Târgu**l** Secuiesc.* Aserțiunea este valabilă și când substantivul-regent este la plural: *Roșiori**i** de Vede*, *Văleni**i** de Munte.*

Poziția sintactică de subiect și funcțiile sintactice de complement direct, atribut substantival genitival sau regent al unui atribut determinativ impun utilizarea integratorilor sintagmatici subordonatori: *În timpu**l** dictaturi**i**, plăcere**a** mare a studenți**lor** o constituiau lecturi**le** cărți**lor** cenzurate*. Astfel, substantivul-subiect *lecturi**le***, cu integratorul definit *-le*, impune[20] desinența de plural *-u* verbului-predicat; substantivul-complementul direct *plăcere**a*** are atașat integratorul definit *-a*, funcție sintactică confirmată de pronumele-complement direct, reluat, *o*, iar atributele substantivale genitivale, la rândul lor, au în structură integratorii definiți: *-i*, *dictaturi**i*** sau *-lor*: *studenți**lor***, *cărți**lor***. Atributele determinative *mare*, respectiv *cenzurate*, consolidează rolul de integratori sintagmatici, solicitat atât de funcțiile sintactice îndeplinite în context, cât și de poziția de regenți ai atributelor respective.

[18] Termenul *tritomie* este propus în spiritul normativ al întregii lucrări, deoarece lexemul neologic franțuzesc *trihotomie/tricotomie*, cu sensul atribuit aleatoriu „despărțire în trei”, este format după *dihotomie*, care are în structura morfematică pe *dikha* „împărțit în două” (întâlnit în *dihonie*) și *tome* „tăiere”, iar *trikha*, utilizat prin analogie în acest compus, nu este numeral. *Trihotomie* are semnificația „tăierea părului”. În concluzie, se înțelege că utilizarea lui *dihotomie*, când ne referim la împărțirea în trei categorii ale substantivelor (nederminat/determinat definit/determinat nedefinit), referitor la utilizarea morfemului determinării, este la fel de eronată.

[19] Despre evoluțiile semantice de tip metonimic sau metaforic ale substantivelor proprii însoțite de determinanții, vezi GALR, II (2005), p.78.

[20] Drașoveanu (1997, p. 206) face deosebirea între două fenomene sintactice diferite: *impunerea* (= regimul) și *restricția selecțională*, identificate în relația *S* – *P*, și constată: „*S*-ul dar impune P-lui *pers* și *nr.*; *P*-ul nu selectează un *S decât dacă* – restricție selecțională – acesta este în *N.* A spune că *P*-ul impune N ar fi tot așa de absurd ca a spune că obiectul direct impune verbului tranzitivitate”.

Substantivului regent, centrul sintagmei nominale, îi este, obligatoriu, ataşat integratorul definit, dacă un adjectiv posesiv-atribut adjectival este situat după acesta: *colegu**l** [meu] bun*, *coleg**a** [mea] bună.*

Adjectivul posesiv-atribut adjectival, poziţionat în proximitatea substantivului regent, în stânga acestuia, impune ataşarea integratorului sintagmatic, adjectivului determinativ antecedent, fiind un element important în constituirea unei părţi importante a enunţului, grupul sintactic amplu, în poziţia gramaticală de regent: *Bunu**l** meu coleg* (*vine mâine)*; *Harnic**a** mea prietenă (lucrează mult)*; sau în constituirea unui grup sintactic secundar: (*L-a apreciat) pe bunu**l** meu coleg*; (*A cunoscut-o) pe harnic**a** mea colegă*.

Aşadar, adjectivul pronominal posesiv are un rol stenic (= întăritor) în ceea ce priveşte solidaritatea sintagmei substantivale, impunând, în stânga lui, un lexem cu integratorul sintagmatic definit, indiferent dacă acesta este substantiv sau adjectiv calificativ.

Atributele de identificare[21], cum este *Ion Popescu*, reclamă ataşarea directă sau indirectă a integratorului sintagmatic apelativului regent: *oraşu**l** Cluj-Napoca*; *renumitu**l** doctor Ion Popescu*; *romanu**l** Moromeţii*. Apariţia substantivelor *domn* sau *doamnă* în faţa apelativului care indică gradul, funcţia, titlul, determină deplasarea integratorului sintagmatic la substantivele menţionate: *domnu**l** inginer Ion Popescu*; *doamn**a** ministru Ada Georgescu.*

Substantivele în cazurile genitiv şi dativ se utilizează întotdeauna cu integratorul sintagmatic subordonator (definit sau nedefinit, în funcţie de gradul de cunoaştere): *Gustu**l** ciocolate**i** era aromat/Gustul **unei** ciocolate era aromat*. La substantivele precedate de determinanţi, aceştia preiau integratorul sintagmatic: *La sfârşitul străzi**i** acesteia locuiesc bunici**i** mei severi*; *La sfârşitul aceste**i** străzi locuiesc severi**i** mei bunici*; *Reversul monede**i** vechi era şters/Reversul vechi**i** monede era şters*).

Determinanţii sunt doar compatibili cu acest rol, pe care îl asumă în condiţii strict delimitate, constantă fiind informaţia lexicală specifică, cu care contribuie la semantica sintagmei din care fac parte.

Integratorul sintagmatic definit este concurat de determinantul demonstrativ (mai frecvent *acest* + *Ø*): în condiţiile utilizării deictice, identificarea referentului evocat prin substantivul asociat cu determinantul său este, de regulă, prezentată ostentativ, în cadrul relaţiei anaforice unde identificarea presupune complicate condiţionări contextuale sau/şi exterioare enunţului, determinate de condiţia de comunicare. Astfel, *Filmul a fost premiat* constituie o comunicare numai cu condiţia unor informaţii suplimentare, care pot fi recuperate anaforic din context: *Adrian Mungiu a regizat **Patru luni, trei săptămâni şi două zile**. Filmul a fost premiat*, sau se poate realiza deictic prin implicarea în situaţia de comunicare a cunoştinţelor comune ale interlocutorilor: *Mungiu a regizat un film de lungmetraj de curând? – Filmul a fost premiat la Cannes.*

[21] Pentru atributele de identificare, vezi Gruiţă 1998, p.111.

Elemente omonime cu integratorul sintagmatic definit sunt componentele diferitelor unități lexicale. Astfel, particula finală *-a* considerată, în gramaticile moderne, particulă deictică, face distincție între pronumele în structura căruia se manifestă prezența acesteia şi adjectivele corespondente: *acestei**a**/aceste**i*** (*femei*); *acelei**a**/acele**i** femei*.

Uneori nu există deosebiri formale între pronume şi adjectivele corespondente: *acela / băiatul acela*, *aceştia / (copiii) aceştia*, alteori diferențele morfematice[22] sunt evidente.

Spre exemplu:

1) particula finală *-a* (amplificator pronominal) în plus la unele pronume față de adjectivele corespondente: *căruia / cărui (copil)*, *altuia / altui (om)*, *acesteia / acestei (femei).*

2) prezența segmentelor *-(u)l*, *-a*, *-i*, *-le*, considerate din punct de vedere etimologic şi ca expresie morfeme ale determinării, face diferența între unele pronume şi adjective.

Desinențele de genitiv-dativ se deosebesc de formele morfemului definit ale substantivului; astfel sunt identificate: *ui (-a)*, pentru masculin singular (*altuia / altui vecin*); *-ei (-a)*, pentru feminin singular (*alteia / altei femei*); *-or* (*a*) pentru plural la ambele genuri (*altora / altor vecini*, *altor femei*). Realizând flexiunea pronumelui identic morfemelor determinării, componentele finale se deosebesc de acestea prin faptul că nu participă la opozițiile de determinare.

Unele unități de expresie se ataşează unor grupări morfologice cu desinențe proprii, pe care le regăsim la anumite clase de substantive masculine, respectiv feminine, la care se adaugă (*dânsu**l***, *câns**a***, *dânş**ii***, *dâns**ele***, *dânsu**lui**)* sau pe care le înlocuiesc. Deşi aceste componente finale sunt identice cu morfemele determinării, contribuind la flexiunea pronumelui, nu participă la cristalizarea opozițiilor de determinare, aşadar nu pot fi subordonate categoriei determinării.

În componența altor pronume, *-l*, particulă finală, asigură distingerea formelor pronominale de corespondentele lor adjectivale: ***altul*** de *alt*; ***unul*** de *un*; ***vreunul*** de *vreun*; ***niciunul*** de *niciun.* În structura unor prepoziții, elementele omonime cu morfemul determinării definite au rolul de a face diferența dintre prepoziția şi adverbul corespunzător (compară *înainte**a*** şi *înainte*, *în fața* şi *în față).*

Diferența dintre morfemele determinării şi formele omonime face distincția dintre unele substantive, integrate în unele gramatici în rândul prepozițiilor, care solicită cazul genitiv, şi prepozițiile propriu-zise, specifice acestui caz. Morfemele determinării definite, devenite integratori sintagmatici, sunt coocurente când adjunctul, în special, adjectivul demonstrativ, succedă substantivul de care este ataşat: *din [cauz**a** aceasta]/din [pricin**a** aceasta]* sau pot fi abolite când substantivul este precedat de adjectivul demonstrativ: *din [această cauză]/din această pricină*.

[22] Despre structurile morfematice ale pronumelor şi adjectivelor pronominale, vezi Neamțu 2007, p. 81.

În concluzie, dacă substantivul din grupare poate fi determinat de un adjectiv demonstrativ[23], acesta nu formează locuţiune cu prepoziţia, iar particulele finale, enumerate în ordinea frecvenţei utilizării lor: *-a*, *-l* sau *-le*, sunt integratori sintagmatici subordonativi, în sintagmele nominale respective: *din [cauz**a** aceasta]*, *din [pricin**a** aceasta]*, *cu [scopu**l** acesta]*, *în [cazu**l** acesta]*, *cu [condiţi**a** aceasta]*, *pe [motivu**l** acesta]* etc. Funcţia de integratori sintagmatici este preluată de determinanţi când aceştia precedă substantivul: *din [această cauză]/din [această pricină]*.

5. Realizarea enunţurilor

Integratorul sintagmatic definit şi **integratorul sintagmatic nedefinit** constituie, conform argumentelor prezentate, modalitatea afixală de integrare sintagmatică, statut gramatical care îi deosebeşte de determinanţii aparţinători nivelului lexical.

Integratorii sintagmatici au rol coagulant, de unificatori ai structurilor nominale într-un întreg, întâlnit în unităţi organizate de la simplu la complex ca: a) sintagmă (*copilu**l** harnic*); b) grup de sintagme (*copilu**l** acesta harnic*); c) propoziţie: *Copilu**l** acesta harnic învaţă*; d) frază: *Copilu**l** acesta harnic învaţă şi doreşte să fie premiat* sau *Profesori**i** apreciază copii**i** harnici care doresc să fie premiaţi*); f) enunţul: *E sfârşitu**l** anu**lui** şcolar. Copii**i** harnici doresc să fie premiaţi.*

Integratorii sintagmatici au rol integrant, introducând într-o propozitie substantivul-subiect, cunoscut (*copilu**l***) sau mai puţin cunoscut interlocutorilor (***un** copil*), impunând verbului desinenţa de număr şi persoană: integratorii sintagmatici definiţi: *-l*, *-a*, *-le* sau nedefiniţi *un*, *o*, ataşaţi substantivului-subiect, solicită utilizarea desinenţei verbale de persoana a III-a singular: *Copilu**l** scrie*; *Fat**a** aleargă*; *Perete**le** rezist**ă***. Integratorii sintagmatici definiţi: *-i* (*copii**i***) sau *-le* (*cărţi**le***) sau integratorul sintagmatic nedefinit *nişte* (***nişte** copii*) impun utilizarea desinenţelor de persoana a III-a plural: *Copii**i** scri**u***; *Plăcerea lui su**nt** cărţi**le***; ***Nişte** copii citesc* (*-Ø*). Sintagma nominală este o componentă importantă a enunţului în a cărui structură intră nominalul (substantivul, pronumele şi numeralul) cu rolul de centru şi elementele subordonate sintactic acestuia: *copiii zglobii* (sintagmă substantivală), *acestea (altele) mai noi* (sintagmă pronominală), *doi harnici* (sintagmă numeral)[24]. Deoarece numeralele au trăsături distincte de clasă, exprimă numărul, ordinea sau asocierea substantivelor substituite, asemenea pronumelui, şi dă informaţii cu privire la obiectele înlocuite, se pot considera termeni regenţi ai sintagmelor numeral.

Segmentând un enunţ[25] precum *Podul s-a reparat repede, deoarece edilii au obţinut fondurile necesare*, în relaţiile sale binare, putem afirma că *enunţul este o sintagmă formată din termeni care sunt şi ei sintagme*, *ai căror termeni sunt tot sintagme şi aşa mai departe, până ajungem la termeni ale căror părţi*

---

[23] *Ibidem*, p. 146: despre mijloacele de diferenţiere dintre locuţiunile prepoziţionale cu genitivul şi grupuri formate din prepoziţie şi substantiv articulat.

[24] GALR (2005), p. 73, integrează numeralul îndeosebi grupului pronominal.

[25] Despre modul segmentării unui enunţ, vezi Draşoveanu 1997, p. 31.

nu au caracter de unități sintactice[26]. În urma acestui procedeu obținem reprezentarea enunțului ca o ierarhie de sintagme:

1) *Podu**l** s-a reparat*
2) s-a reparat
3) s-a reparat repede
4) s-a reparat deoarece au obținut
*5) edili**i** au obținut*
*6) au obținut fonduri**le***
*7) fonduri**le** necesare.*

Constatăm că în sintagmele nominale supraordonate, (1), respectiv (4), integratorul sintagmatic este selecționat o singură dată, iar în sintagma subordonatoare (6) integratorul sintagmatic poate fi utilizat facultativ. Dacă în sintagmele cu substantive în acuzativ, integratorul sintagmatic este utilizat facultativ, în poziția determinantului în genitiv-dativ, adjunctul-substantiv nu poate apărea decât cu un integrator sintagmatic *fondurile reconstrucției/necesare reconstrucției.*

Sintagmele constituite în jurul claselor-tip şi al relațiilor sintactice existente între acestea în cadrul enunțurilor sunt: a) sintagme ierarhic superioare: substantivală, pronominală şi numerală, şi sintagme ierarhic inferioare, subordonate celor dintâi: sintagma verbală[27], sintagma adjectivală, sintagma adverbială, sintagma prepozițională şi sintagmă interjecțională.

Substantivul, termen regent al **sintagmei nominale,** poate intra la rândul său în componența altor sintagme, verbale, adjectivale, nominale sau interjecționale, ceea ce presupune şi îndeplinirea unor funcții sintactice. Printre acestea se numără: **complementul direct** (*A mâncat **un** măr verde*), **complementul indirect** (*temă potrivită studenți**lor** la filologie*), **circumstanțialul** (*Merg în centru**l** vechi al oraşului*) şi **complementele secundar** (*O ascult pe Maria lecți**a** nouă*) şi **prepozițional** (*Te gândeşti la probleme**le** dificile ale familie**i***).

Integratorul sintagmatic definit conferă părții de propoziție, complement direct, un rol integrat într-o propoziție, fără a impune desinența şi numărul: *Apreciez* (*-Ø*) *copii**i** harnici*.

Aşadar, pentru substantiv, hotărâtor în construcții sintagmatice sau analize morfosintactice este integratorul sintagmatic, purtător al valorilor morfologice semnificative.

Opoziția la nivelul regenților dintre atribut şi complement sau circumstanțial are şi o justificare logică: substantivul exprimă **noțiuni**[28] ca atare (cu sferă şi conți-

---

[26] Stati 1968, p. 86.

[27] GALR (2005) consideră grupul verbal partea cea mai importantă a enunțului, organizată în jurul unui centru verbal, alcătuită din verbul-centru şi toți constituenții legați sintactic de acesta, iar subiectul este considerat un complement de tip special.

[28] DEI (2007, p. 1 278) defineşte *noțiunea* ca: „Forma logică fundamentală a gândirii româneşti, care reflectă *caracterele generale, esențiale şi necesare unei clase de obiecte* [subl. n. – S.R.] sau de fenomene din natură sau din societate şi care se compune din conținut şi sferă şi se exprimă prin cuvânt”.

nut), nonsubstantivalul, doar **note**[29] (procesuale, calitative etc.) ale noţiunilor sau **note ale notelor** (adverbe). Distincţiei dintre noţiune şi notă[30] îi corespunde cea dintre substantiv şi adjectiv; adjectivul nu conţine un sens noţional, ci un sens calificativ sau caracterizant. Adjectivului i se alătură din acest unghi de vedere şi verbul finit, ca unul care exprimă note, însuşiri prezentate în desfăşurare. Sensul exprimat de adjectiv, ca şi cel exprimat de verb, apare distinct de cel noţional, ca sens-notă.

Deşi sintagma adjectivală se deosebeşte de sintagma verbală prin câteva trăsături specifice: a) lipsa complementului direct; b) prezenţa mărcilor de gradare; c) imposibilitatea dublării complementului indirect, prin forme atone, totuşi asemănările sunt evidente, deoarece ambele părţi de vorbire, verbul şi adjectivul, participă la organizarea enunţurilor ca termeni dependenţi, adică se subordonează sintagmelor nominale al căror termen regent este un substantiv, pronume sau numeral.

Prin enunţ, gramaticile moderne înţeleg o secvenţă fonică limitată prin pauze, caracterizată printr-un contur intonaţional şi funcţie comunicativă. În raport cu modul de realizare lingvistică enunţurile sunt grupate de GALR în **enunţuri structurate** şi **enunţuri nestructurate**. Enunţurile nestructurate sunt reprezentate de secvenţe fonice care se identifică cu o unitate lexicală, cuvânt sau locuţiune: a) o interjecţie: *Vai! Uf!*, b) adverb: *Jos!*, c) substantive: *Atenţie! Linişte!*. Calitatea de enunţ este conferită printr-o anumită intonaţie, care îi aduce o referenţialitate şi autonomie lingvistică. Astfel, enunţul acoperă şi segmente din lanţul vorbirii care nu sunt structurate gramatical, numite tot propoziţii: aşa-numitele propoziţii **monomembre**, neanalizabile: a) propoziţii substantivale: *Duminică*; *Ioane!*; b) propoziţii adverbiale: *Da*; *Nu*; *Poate*; c) propoziţii interjecţionale: *Oh!*; *A!*.

Aceste construcţii este impropriu a fi numite propoziţii, deoarece nu realizează relaţia fundamentală care stă la baza propoziţiei: subiect + predicat (nucleul propoziţional).

Acestea sunt numite **pseudopropoziţii** sau **propoziţii necanonice.** În situaţii de excepţie, amintite mai sus, grupul nominal, cu o intonaţie deosebită, poate funcţiona ca enunţ nominal: *Linişte!, Ajutor!, Frumoasă zi!, Maşina!* etc. Acestea sunt considerate structuri eliptice rezultate prin omisiunea verbului.

Construcţia nominală complexă (= macrostructura) presupune existenţa unor adjuncţi, care sunt termeni regenţi ai altor sintagme. Dacă unei sintagme nominale îi poate fi subordonată o sintagmă verbală la mod nepersonal: *oameni* ***alergând*** *prin ceaţă*; *raport* ***privind*** *activitatea*; *animale* ***murind*** *de foame*; *paginile* ***conţinând*** *bibliografia*; *oameni* ***culegând*** *mere*, se poate presupune că o sintagmă nominală poate integra o sintagmă verbală la mod personal, care poate fi considerată adjunct.

Prin adjunct se poate înţelege atributul[31], un **determinant apersonal,** care se deosebeşte de predicat, considerat un determinant personal al substantivului, con-

---

[29] În *ibidem*, *nota* este definită ca „trăsătură specifică, element component al unei noţiuni”.

[30] Vezi Draşoveanu 1997, p. 21, despre distincţia dintre *sensul noţional* şi *notă*.

[31] Vezi, pentru o abordare nouă a relaţiei subiect–predicat şi o prezentare recentă a tipurilor de determinanţi ai substantivului, Neamţu 2004, p. 1–2.

form acordul **predicatului** cu subiectul. G. G. Neamțu face precizarea că numai verbul la modurile personale se acordă în număr şi persoană cu pronumele sau substantivul-subiect. Substantivul nu cunoaşte categoria persoanei, dar, în raport cu verbul la mod personal, ocupă poziția unui pronume apersonal, adică exclusiv la persoana a treia, singular şi plural: *Copiii hazlii au inventat un joc social*; *Competiția începe*; *Rolurile sunt repede asumate*; *Ierarhiile se stabilesc uşor*; *Atmosfera jocului îi cucereşte pe toți*; *Oamenii mici îi pot imita pe oamenii mari.*

În calitate de constituent facultativ al enunțului, circumstanțialul sociativ indică asocierea cu subiectul şi este exprimat printr-o sintagmă prepozițională având drept centru prepoziția *cu*: *Tată**l** său lucrează împreună cu copii**i***. În structura sintagmelor prepoziționale pot intra adverbele de mod: *împreună*, *laolaltă* (pop.) sau o grupare cvasilocuțională *cu tot*: *Merge la țară cu tot cu bunici**i***. Rolul adverbelor e acela de intensificare, iar al prepoziției *cu* de a arăta ființa sau lucrul, exprimate prin substantive obligatoriu însoțite de integratorii sintagmatici, care participă, împreună cu subiectul sau cu un complement, la realizarea unei acțiuni: *Antrenoru**l** a venit împreună cu jucători**i***; *L-am văzut pe Bogdan împreună cu prieten**a** lui.*

Un alt component facultativ al enunțului, circumstanțialul concesiv, este exprimat cu ajutorul unei sintagme prepoziționale construite cu prepozițiile *împotriva*, *contra* sau *contrar*, cu locuțiunile prepoziționale *în ciuda*, *în pofida*, *în contra* şi prepoziția *cu*, succcedată de adjectivele pronominale *tot*, *toată*, *toate* şi un substantiv obligatoriu însoțit de integratorii sintagmatici definiți: *Împotriva (contra, contrar, în ciuda) obiceiu**lui**, fuma. Cu tot efortu**l** (cu toată strădani**a**, cu toate încurajări**le**), echip**a** a pierdut meciul.* Coeziunea enunțurilor este asigurată de prepozițiile, locuțiunile care precedă substantivele obligatoriu obținute în urma aglutinării integratorilor sintagmatici; toate aceste elemente asigură contrazicerea sau excluderea unui raport de interferență între două procese comunicate. **Enunțurile structurate** sunt diferite ca lungime şi organizare.

La sfârşit, putem trage următoarele concluzii generale:

1) Integratorul sintagmatic este un instrument sintactic, un element structurant al sintagmelor.

2) Inventarul integratorilor sintagmatici cuprinde: flectivele substantivale de opoziție şi relație; desinențele pronominale cu sau fără particula deictică *-a*; finala prepozițiilor cu genitivul (*-a*, *-l*, *-le*: *contra*, *înăuntrul*, *în spatele*); formantul *al*, *a* la primul element al numeralului ordinal şi desinențele *-lea*, *-a*, la al doilea element (*al treilea*, *a treia*).

3) Integrarea sintagmatică se realizează prin: a) integratorii sintagmatici definiți; b) integratorii sintagmatici nedefiniți; c) integratorii sintagmatici omonimi (desinențele pronominale, finalele prepozițiilor în genitiv) etc. Numeralele cardinale invariabile sunt introduse în sintagme fie prin integratorul de tip Ø (*trei copii*), fie prin prepoziții (de exemplu: *a*, pentru genitiv; *la*, pentru dativ; *cu*, *despre* etc., pentru Ac.).

4) Integratorul sintagmatic are rol cumulant, fiind purtătorul sensurilor relaționale, aşadar este un flectiv la nivel sintactic, superior flectivului paradigmatic pe care îl subsumează.

5) Integratorul sintagmatic ajută la exprimarea valorilor gramaticale, forme intermediare poziționate între nivelul morfologic şi sintactic. Aceste valori gramaticale sunt identificate exclusiv în cadrul sintagmelor.

6) Coeziunea sintagmelor, a grupurilor de sintagme, a propozițiilor şi a enunțurilor este obținută prin utilizarea integratorilor sintagmatici.

BIBLIOGRAFIE

Coteanu (coord.) 1967 = Ion Coteanu (coord.), *Elemente de lingvistică structurală*, Bucureşti, Editura Ştiințifică.

Coteanu 1982 = Ion Coteanu, *Gramatica de bază a limbii române*, Bucureşti, Editura Albatros.

DEI = *Dicționar enciclopedic ilustrat*, Chişinău, Editura Cartier, 2007.

DEXI 2007 = *Dicționar explicativ ilustrat al limbii române*, Editura Arc & Gunivas, Bucureşti.

Diaconescu 1967 = Paula Diaconescu, *Evoluția noțiunii de morfem şi stadiul actual al analizei morfematice*, în Coteanu (coord.) 1967, p. 90–112.

DOOM 2005 = *Dicționarul ortografic, ortoepic şi morfologic al limbii române*, ed. a II-a revăzută şi adăugită, Bucureşti.

Draşoveanu 1997 = D. D. Draşoveanu, *Teze şi antiteze în sintaxa limbii române*, [Cluj-Napoca], Editura Clusium.

DŞL = Angela Bidu-Vrănceanu *et alii*, *Dicționar general de ştiințe ale limbii*, Bucureşti, Editura Ştiințifică, 1997.

GLR 1963 = *Gramatica limbii române*, ed. a II-a, Bucureşti, Editura Academiei.

GALR 2005 = *Gramatica limbii române*, vol. I. *Cuvântul*; vol. II. *Enunțul*, Bucureşti, Editura Academiei Române.

Gruiță 1981 = G. Gruiță, *Acordul în limba română*, Bucureşti, Editura Ştiințifică şi Enciclopedică.

Gruiță 1998 = G. Gruiță, *Gramatica normativă*, Cluj-Napoca, Editura Dacia.

Gruiță 2007 = G. Gruiță, *Moda lingvistică 2007. Norma, uzul şi abuzul*, Piteşti, Editura Paralela 45.

Guțu Romalo 1958 = Valeria Guțu Romalo, *Unele valori ale articolului în limba română*, în *Omagiu lui Iorgu Iordan*, Bucureşti, Editura Academiei RPR, p. 361 şi urm.

Guțu Romalo 1967 = Valeria Guțu Romalo, *Articolul şi categoria determinării în limba română actuală*, în Coteanu (coord.) 1967, p. 225–237.

Guțu-Romalo1968 = Valeria Guțu-Romalo, *Morfologia structurală a limbii române*, Bucureşti, Editura Academiei R S R.

Guțu Romalo 2000 = Valeria Guțu Romalo, *Corectitudine şi greşeală: limba română de azi*, Bucureşti, Editura Humanitas.

L.R.C.1985 = *Limba română contemporană.* Ediția a II-a, vol. I (sub conducerea acad. Ion Coteanu), Bucureşti, Editura Didactică şi Pedagogică.

Neamțu 1981 = G. G. Neamțu, *În problema articolului „nehotărât”* ***un, o***, în StUBB, Philologia, fasc.1, p. 26–33.

Neamțu 1999 = G. G. Neamțu, *Flexiuni cazuale ale pronumelor în română. Segmentări morfematice*, în StUBB, XLIV, Philologia, fasc. 3–4, p. 75–99.

Neamțu 2000 = G. G. Neamțu, *Curs de morfologie*, Universitatea „Babeş-Bolyai”, Facultatea de Litere, începând cu anul 2000.

Neamțu 2004 = G. G. Neamțu, *Probleme controversate de morfosintaxă a limbii române*. Curs la Masteratul *Dinamica limbii române actuale şi analiza discursului*, Universitatea „Babeş-Bolyai”, Facultatea de Litere, începând cu anul universitar 2004.

Neamţu 2004 = G. G. Neamţu, *Observaţii pe marginea grupării „prepoziţie + adjectiv” în română*, în „Convieţuirea” (Együttélés), Seghedin, nr. 1–4, p. 141–148.
Neamţu 2007 = G. G. Neamţu, *O clasificare categorial-raţională a atributului în limba română. Cu adnotări*, în DR, serie nouă, XI–XII, p. 111–144.
Pană Dindelegan 2003 = Gabriela Pană Dindelegan, *Elemente de gramatică*, Bucureşti, Editura Humanitas Educaţional.
Sala 2001 = Marius Sala (coord.), *Enciclopedia limbii române*, Bucureşti, Editura Univers Enciclopedic.
Saussure 1998 = Ferdinand de Saussure, *Curs de lingvistică generală*. […] Traducere şi cuvânt-înainte de Irina Izverna Tarabac, Iaşi, Editura Polirom.
Sluşanschi 1994 = Dan Sluşanschi, *Sintaxa limbii latine* (vol. I. *Sintaxa propoziţiei*, ediţia a II-a, revăzută şi adăugită; vol. II. *Sintaxa frazei*), Bucureşti, Editura Universităţii.
Stati 1968 = Sorin Stati, *Categoria determinanţilor obligatorii*, în LL, XVII, p. 183–190.

LES INTÉGRATEURS SYNTAGMATIQUES SURORDONNATEURS/SUBORDONNATEURS
(*Résumé*)

L’intégrateur syntagmatique est un instrument syntactique, un élément structurant des syntagmes; il a un rôle cumulatif, étant le porteur des sens relationnels, il est donc un instrument de flexion au niveau syntaxique.

L’intégrateur syntagmatique sert à exprimer les valeurs grammaticales, formes intermédiaires situées entre le niveau morphologique et le niveau syntaxique. Ces valeurs grammaticales sont identifiées seulement dans le syntagme.

La cohésion des syntagmes, des groupes de syntagmes des propositions et dse énoncés est obtenue par l’utilisation des intégrateurs syntagmatiques.

Nous avons essayé de créer une image aussi cohérente que possible en ce qui concerne le niveau syntagmatique, identifié, à notre avis, dans l’expression des valeurs grammaticales. Nous avons introduit, non seulement de nouveaux concepts, les intégrateurs syntagmatiques, mais aussi une classification de ceux-ci.

En comprenant le fait que nos nouvelles interprétations sont susceptibles de discussions de principe, et de détail, nous proposons cet exposé théorique comme un futur thème de travail qui, au-delà d’une méditation sur les problèmes controversés de la grammaire, suppose la possibilité d’une amélioration.

Liceul Teoretic „ Avram Iancu”
Cluj-Napoca, str. Onisifor Ghibu, 25
simion_rachisan@yahoo.com